

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN GALVENIE IZAICINĀJUMI

Oļegs Barānovs
EM Tautsaimniecības struktūrpolitikas
departamenta direktors

21.02.2014.

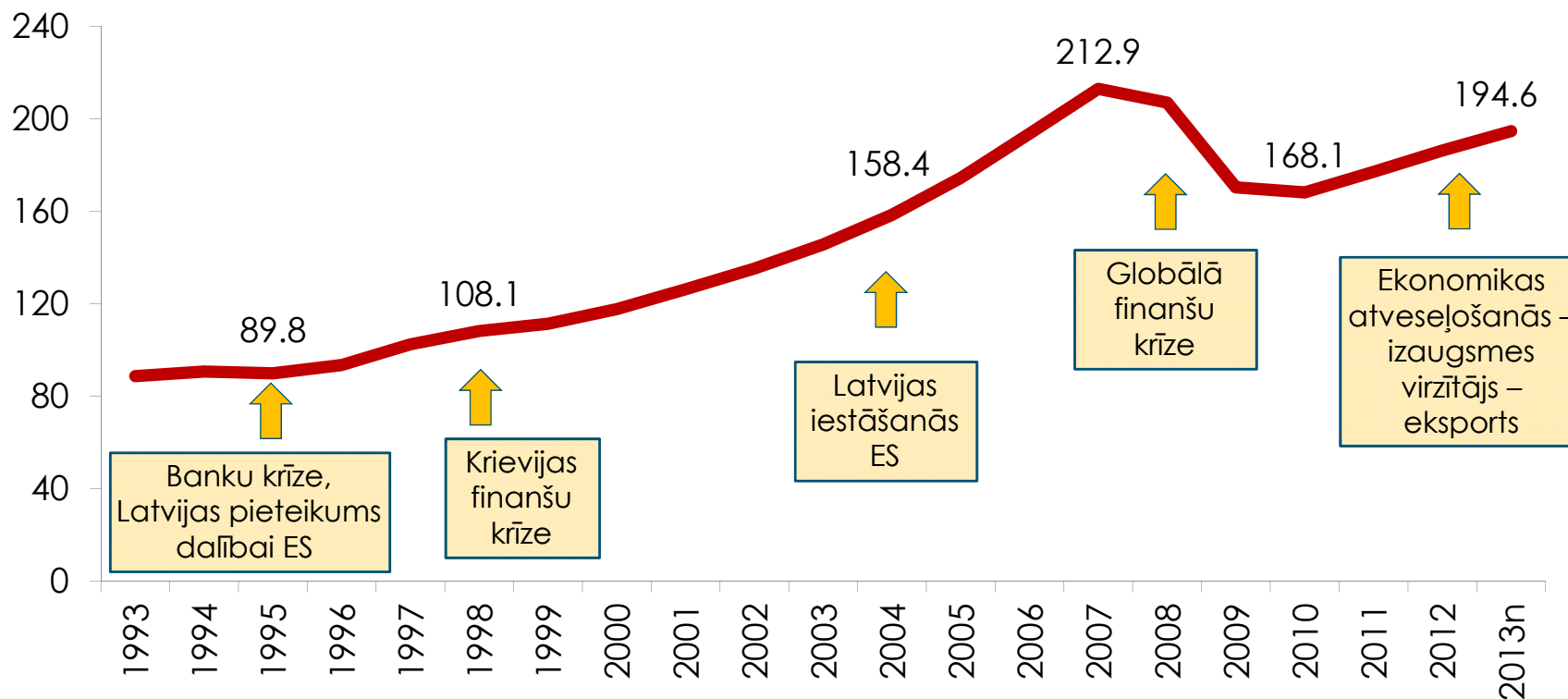
LATVIJAS REPUBLIKAS
EKONOMIKAS MINISTRIJA
MINISTRY OF ECONOMICS
OF THE REPUBLIC OF LATVIA

Saturs

- ❑ Tautsaimniecības attīstība un struktūra
- ❑ Ekonomikas izaugsme un galvenie darba tirgus izaicinājumi

Iekšzemes kopprodukts

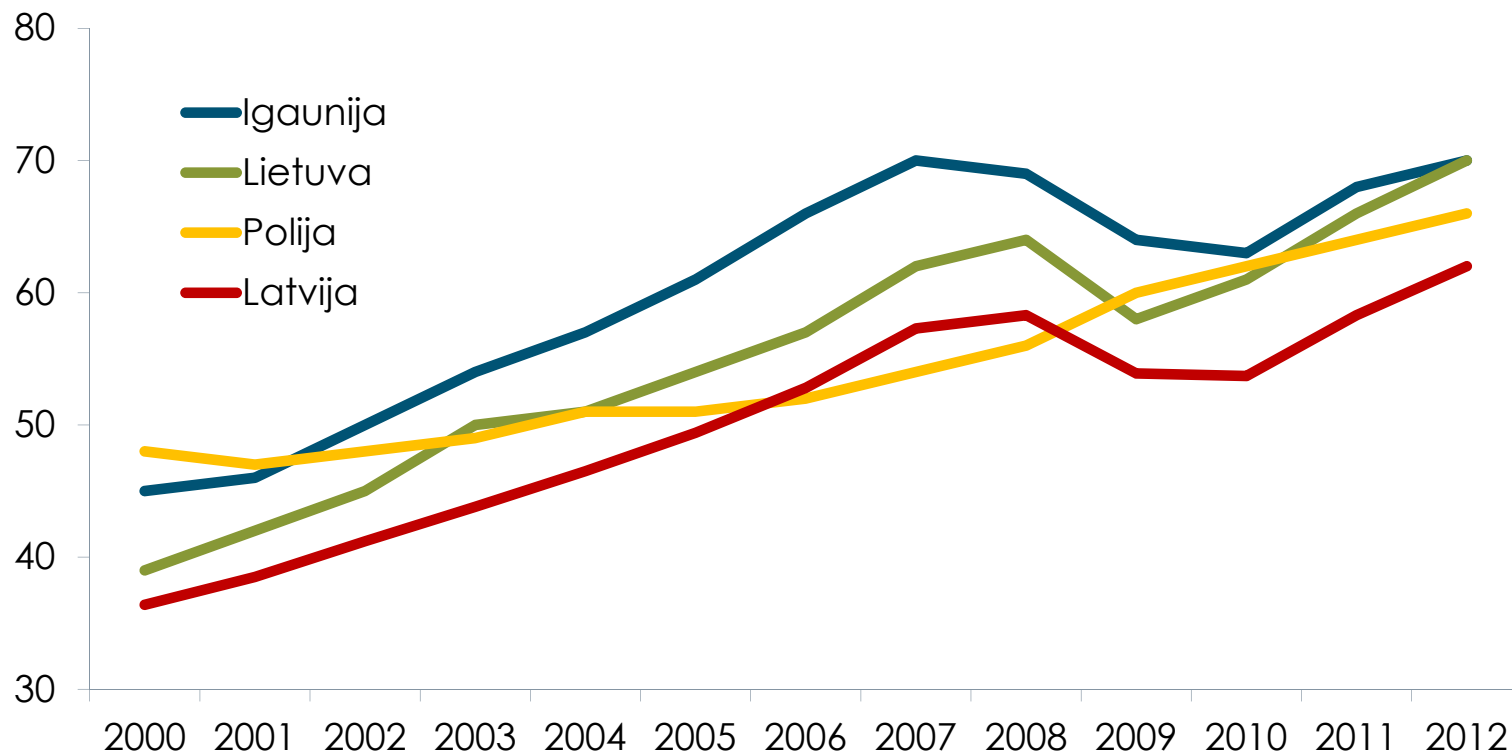
1992.g = 100

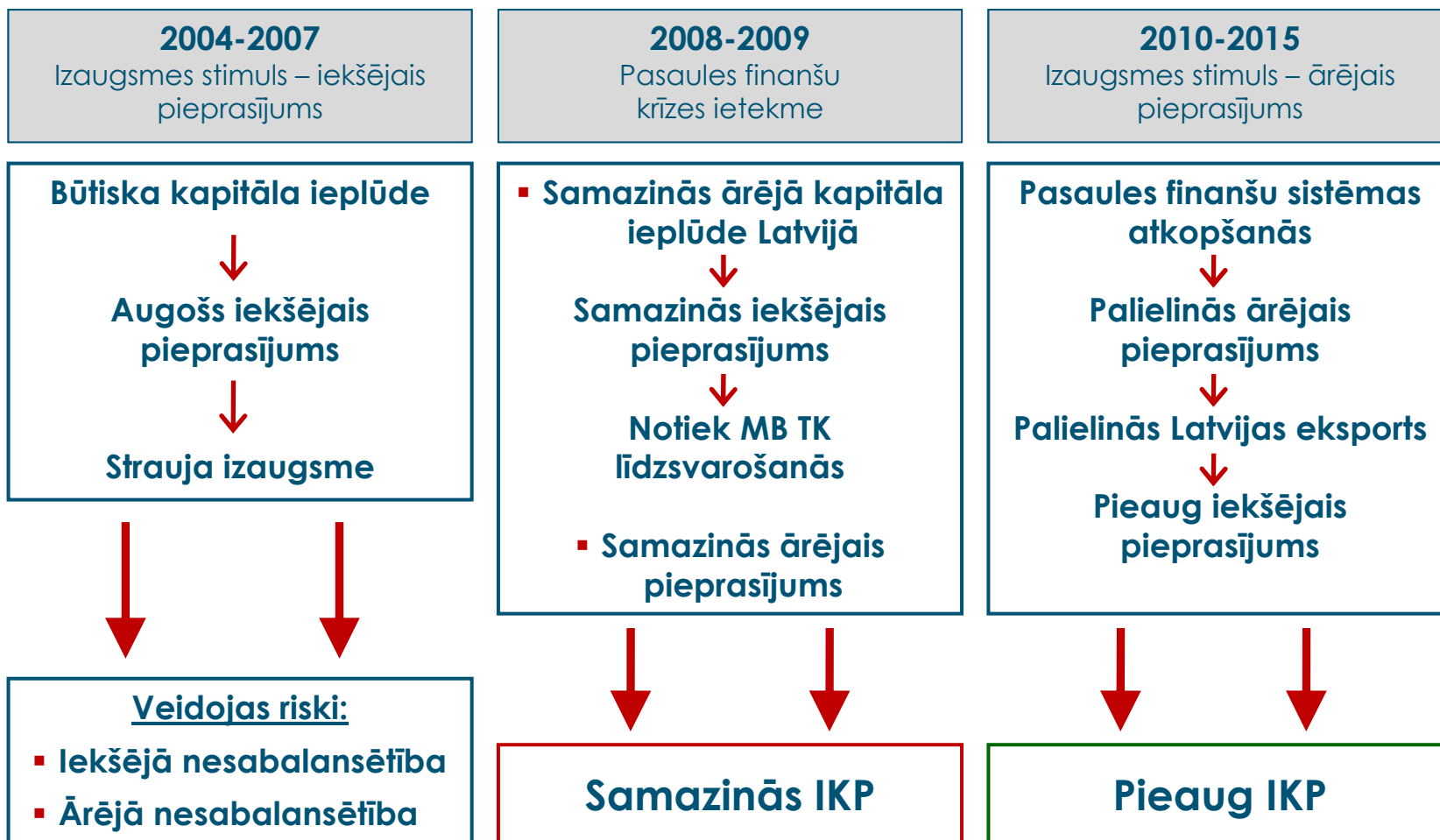
n – EM novērtējums

Konverģence ar ES vidējo līmeni

ES-27 = 100, pēc pirktspējas paritātes standarta

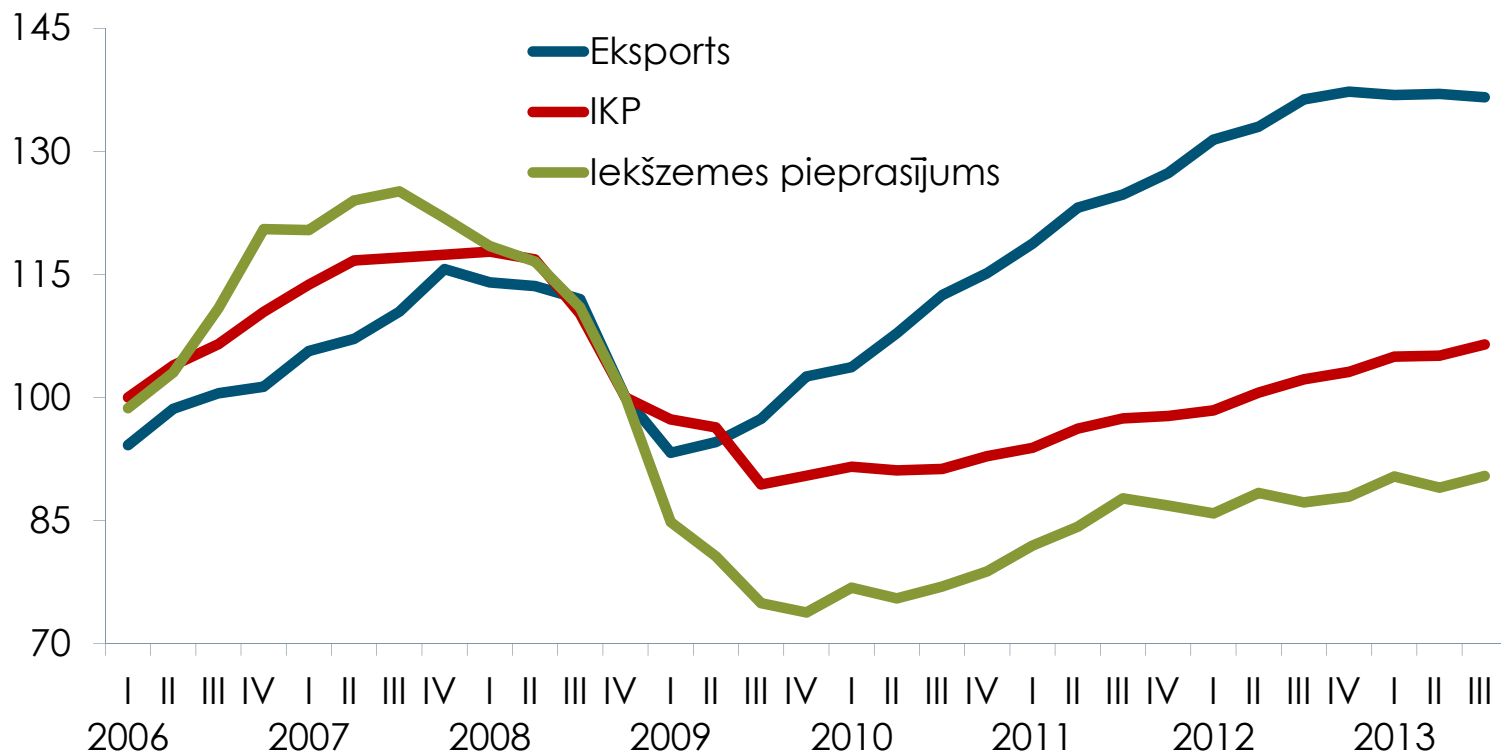

Ekonomiskā modeļa maiņa

Galvenais izaugsme dzinējs – eksports

sezonāli izlīdzināti dati, 2005.gada 4.ceturksnis = 100

Latvijas tautsaimniecības struktūra

Pēc pievienotās vērtības, procentos

	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013n
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	4,5	3,9	3,0	3,8	5,0	5,1	5,0	4,7
Apstrādes rūpniecība	14,4	12,9	10,8	10,9	13,3	14,1	14,5	13,9
Pārējā rūpniecība	4,2	3,3	4,3	4,9	5,3	5,1	5,0	4,7
Būvniecība	6,8	7,0	10,1	8,0	5,3	5,5	6,2	6,5
Tirdzniecība un izmitināšana	18,5	21,6	18,8	16,9	17,3	17,6	17,9	17,8
Transports un uzglabāšana	9,5	10,5	8,1	11,1	11,4	12,3	12,1	11,3
Citi komercpakalpojumi	25,1	25,7	28,4	27,5	27,3	26,3	26,1	27,6
Sabiedriskie pakalpojumi	17,0	15,1	16,5	17,0	15,2	14,0	13,2	13,4
Kopā	100	100	100	100	100	100	100	100

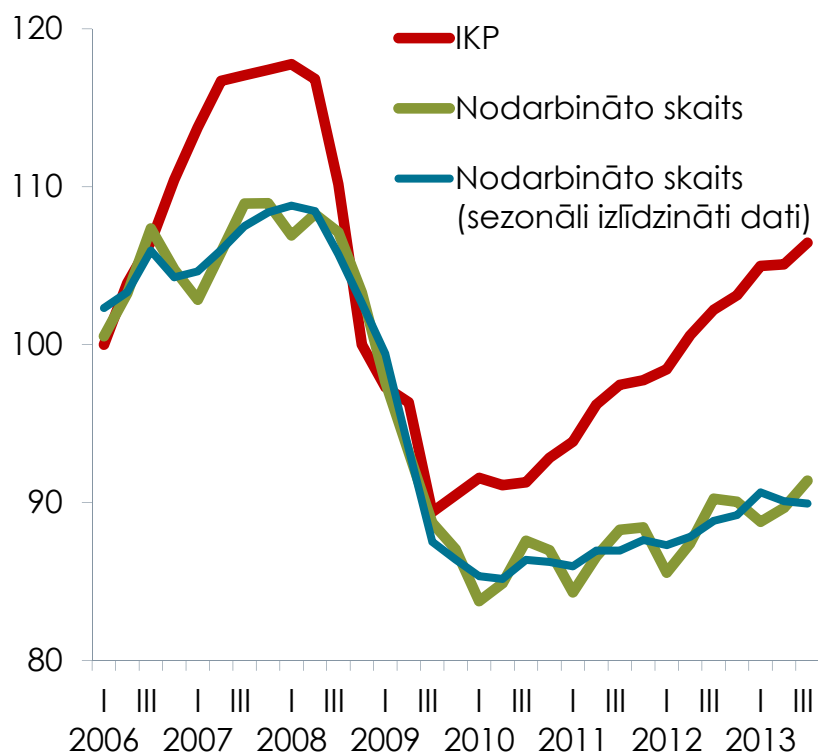
n – EM novērtējums

Situācija darba tirgū

Ekonomikas izaugsme rada darbavietu skaita pieaugumu, samazinās bezdarbs

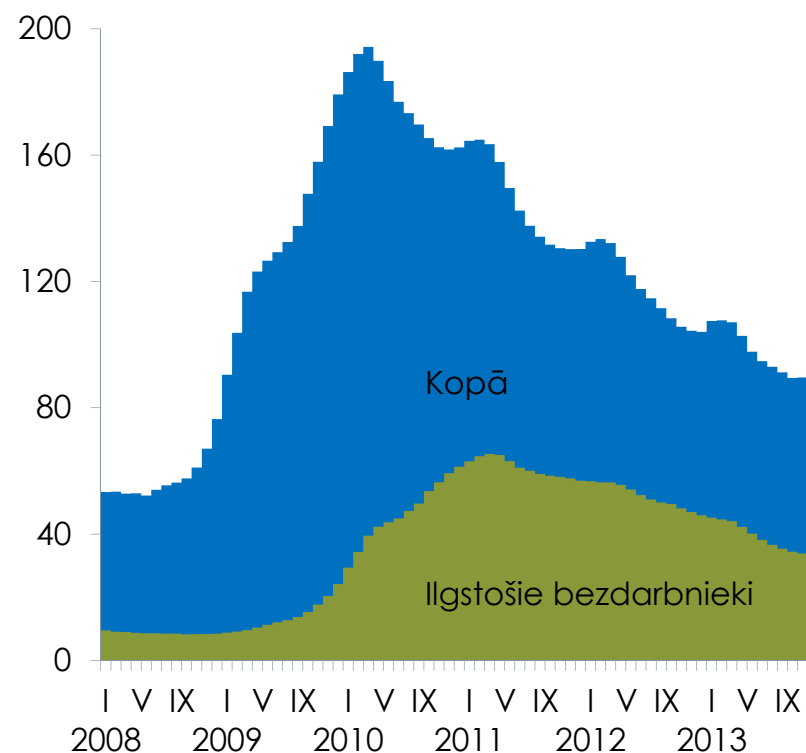
IKP dinamika un nodarbināto skaits

2005.g. 4.cet. = 100

Bezdarbs

Reģistrēto bezdarbnieku skaits, tūkstošos

Nodarbināto skaits pa nozarēm

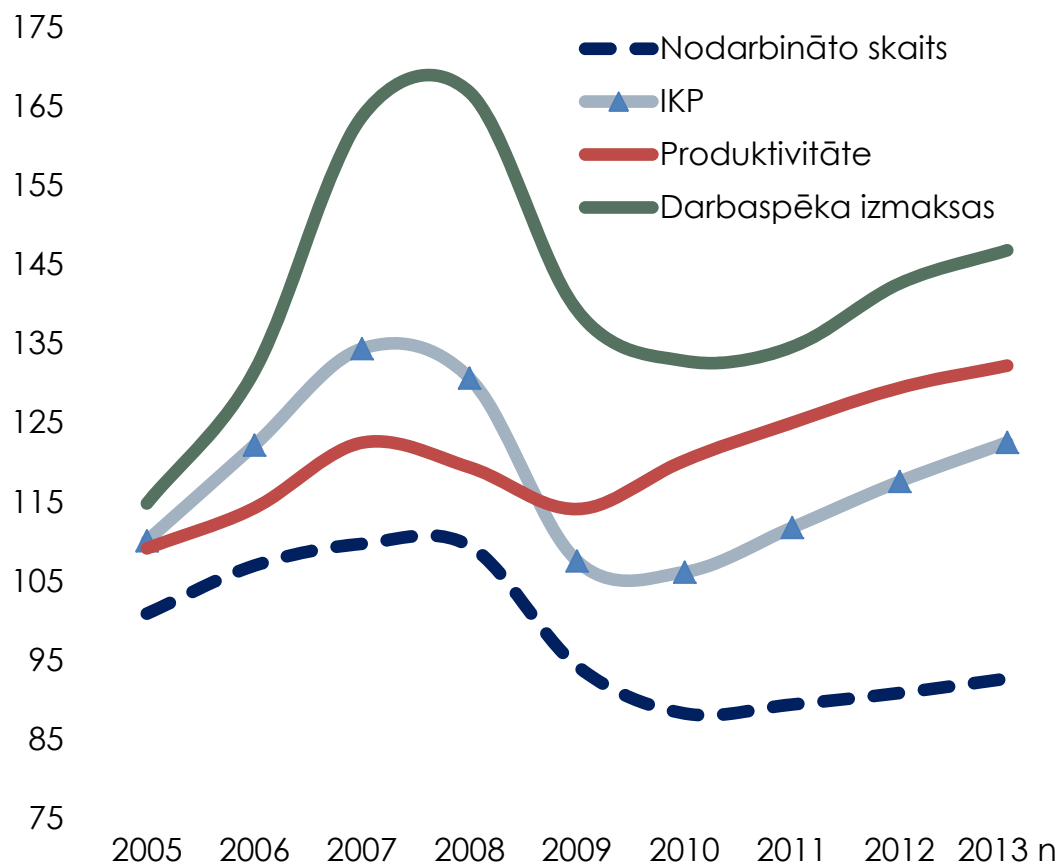
tūkstošos

	Tūkstošos				Izmaiņas procentos		
	2008	2011	2012	2013*	2010/2008	2013*/2010	2013*/2008
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	83,9	76,6	73,3	72,1	-12,6	-1,6	-14,1
Apstrādes rūpniecība	156,4	114,4	122,6	126,2	-28,3	12,5	-19,3
Pārējā rūpniecība	29,5	22,1	20,6	21,5	-10,2	-18,9	-27,1
Būvniecība	124,2	60,9	62,4	69,3	-53,6	20,3	-44,2
Tirdzniecība un izmitināšana	197,3	161,5	155,7	157,7	-17,9	-2,7	-20,1
Transports un uzglabāšana	88,1	73,2	75,2	78,8	-19,0	10,4	-10,6
Citi komercpakalpojumi	156,3	152,9	163,3	165,6	-1,7	7,8	6,0
Sabiedriskie pakalpojumi	219,1	199,9	202,6	205,2	-11,5	5,8	-6,3
Kopā	1054,9	861,6	875,6	896,3	-19,4	5,4	-15,0

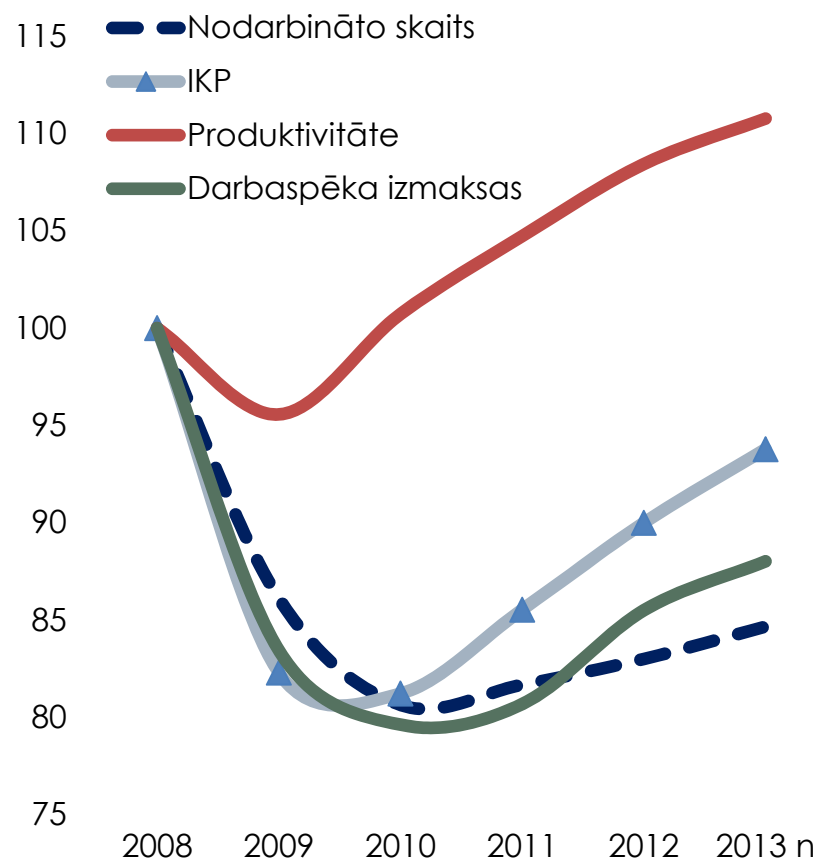
* EM novērtējums

Tautsaimniecības attīstības tendences

Indekss, salīdzināmās cenās **2004.gads = 100**

Indekss, **2008.gads = 100**

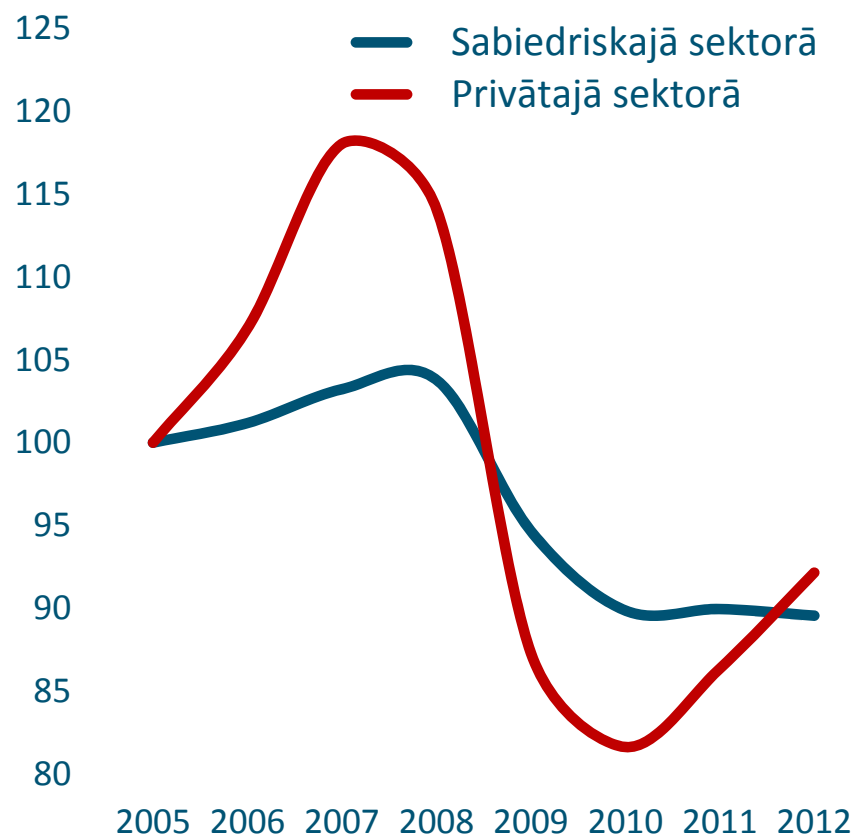

n - novērtējums

Krīzes ietekme uz privāto un sabiedrisko sektoru

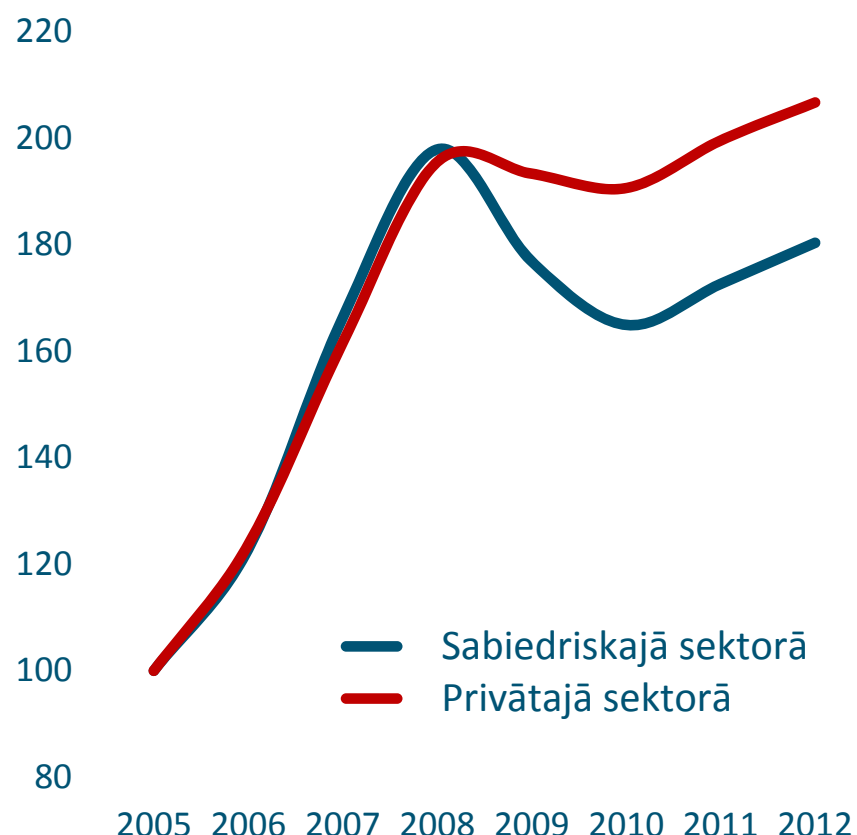
Darbavietu skaits

2005.gads = 100

Bruto darba samaksa

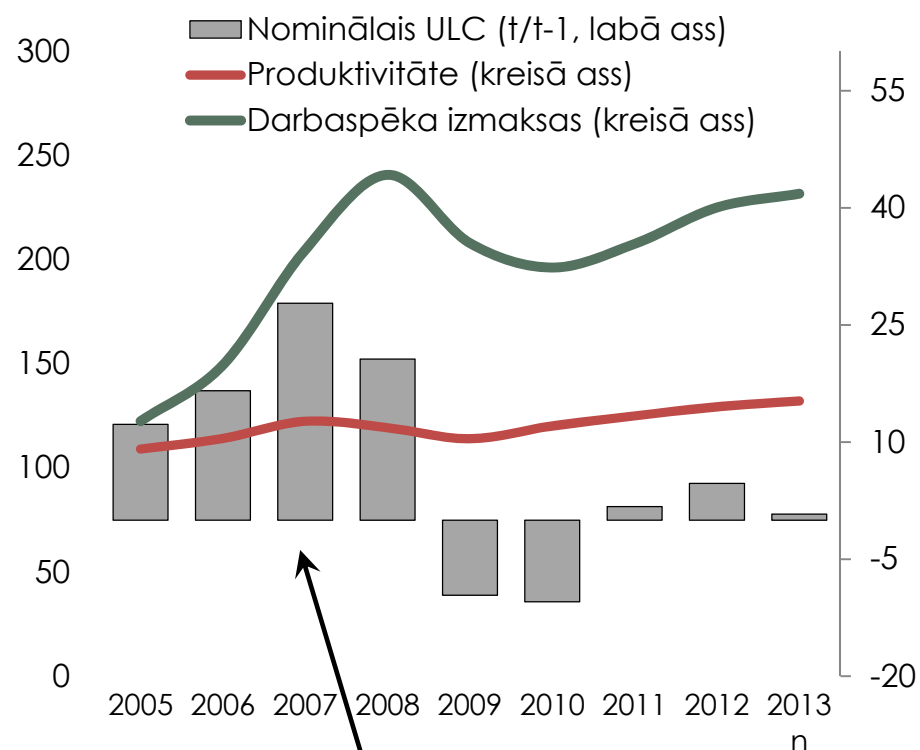
2005.gads = 100

Darbaspēka izmaksas un produktivitāte

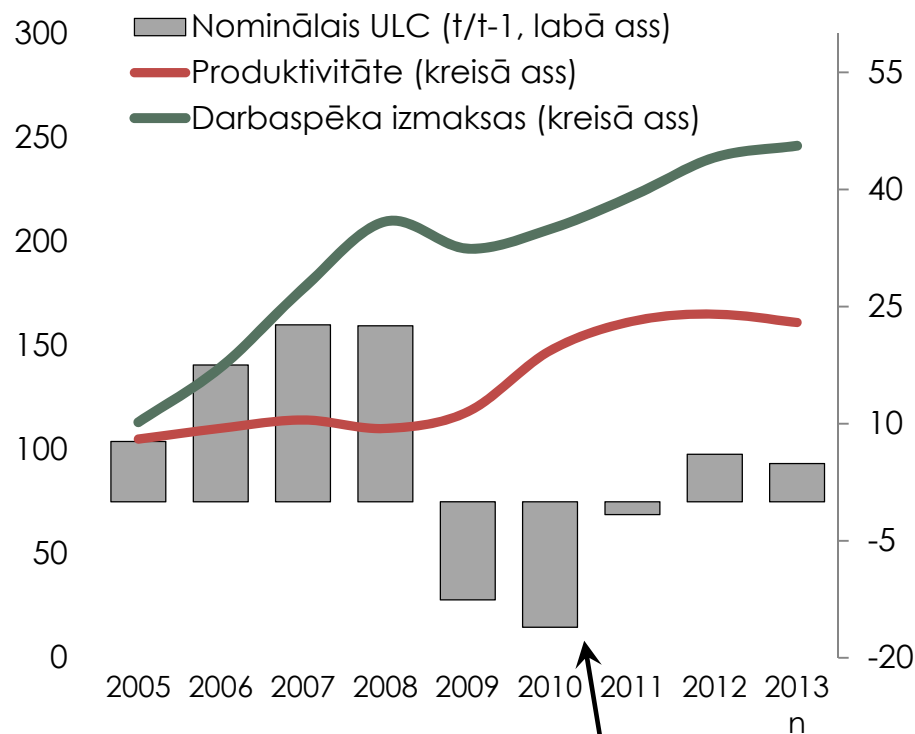
Indekss, 2004.gads = 100

Tautsaimniecībā kopā

Darbaspēka izmaksas auga straujāk nekā produktivitāte – tika zaudētas konkurētspējas priekšrocības

Apstrādes rūpniecībā

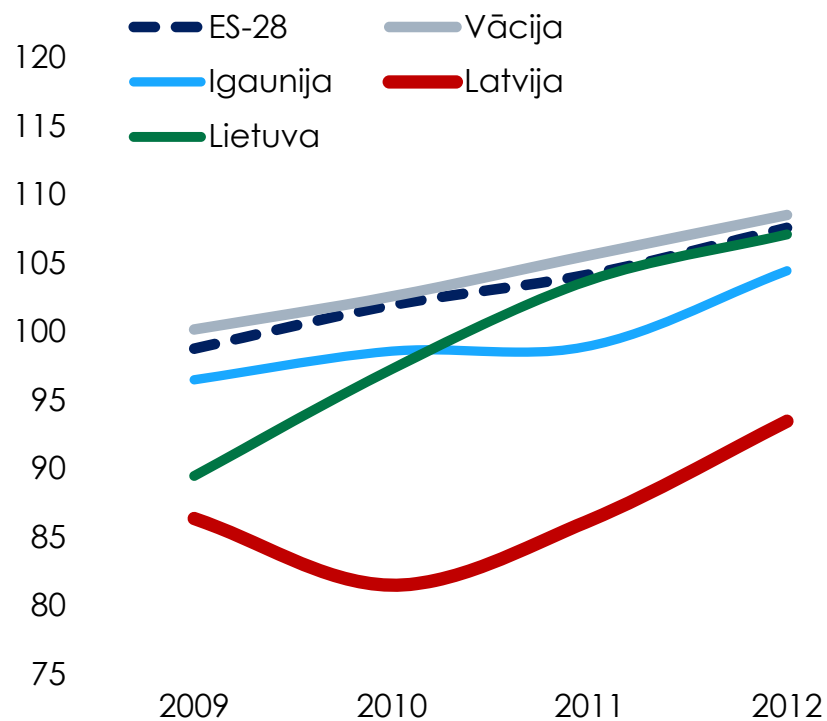

Krīzes laikā, samazinoties darbaspēka izmaksām, konkurētspēja tika atgūta

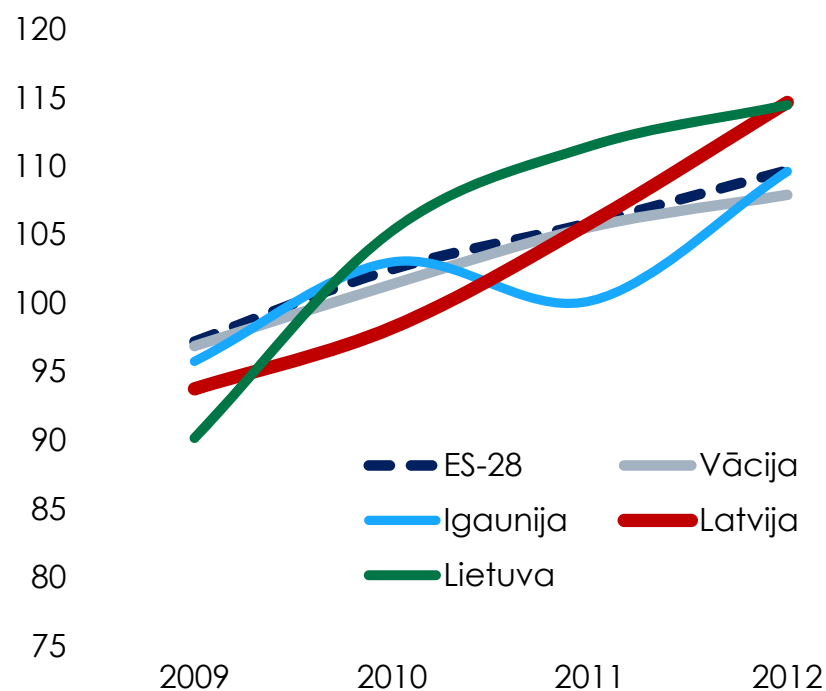
n - novērtējums

Darbaspēka izmaksas

Tautsaimniecībā kopā
2008.gads = 100

Apstrādes rūpniecībā
2008.gads = 100

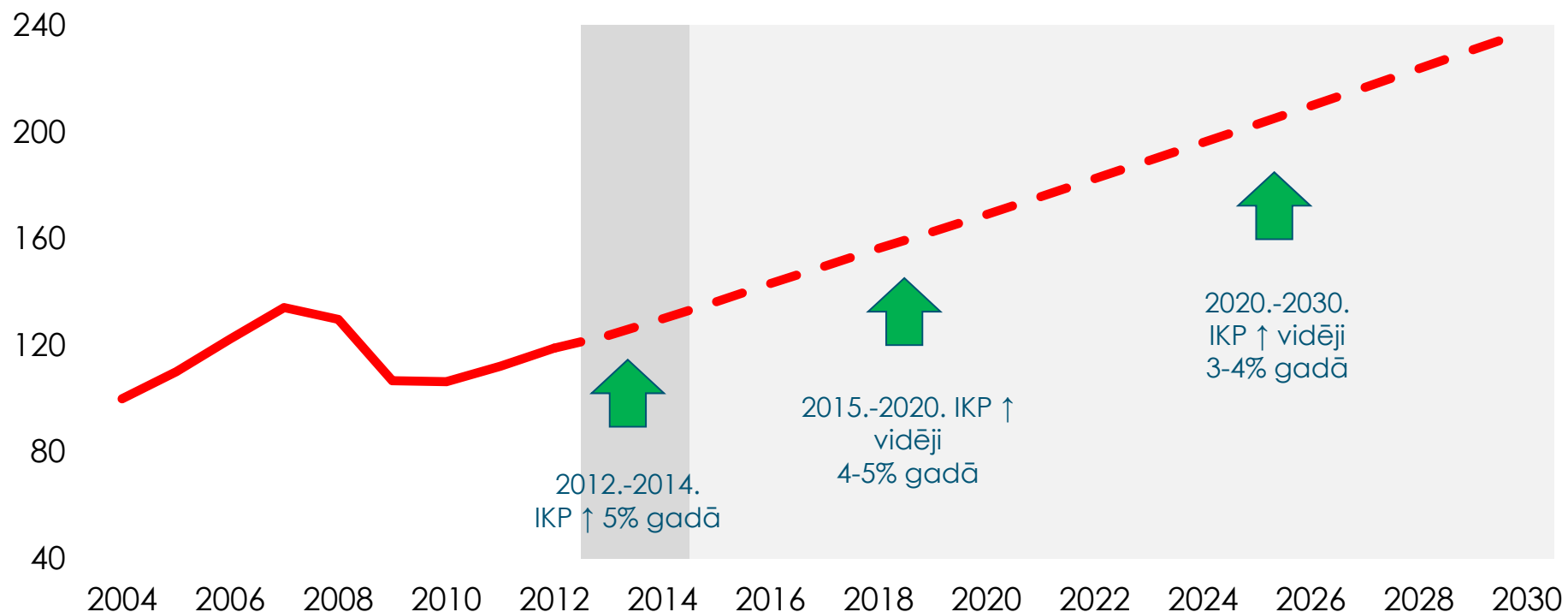
n - novērtējums

Ekonomikas izaugsme un galvenie darba tirgus izaicinājumi

Iekšzemes kopprodukts – prognozes

Mērķa scenārijs, 2004.g = 100, salīdzināmās cenās

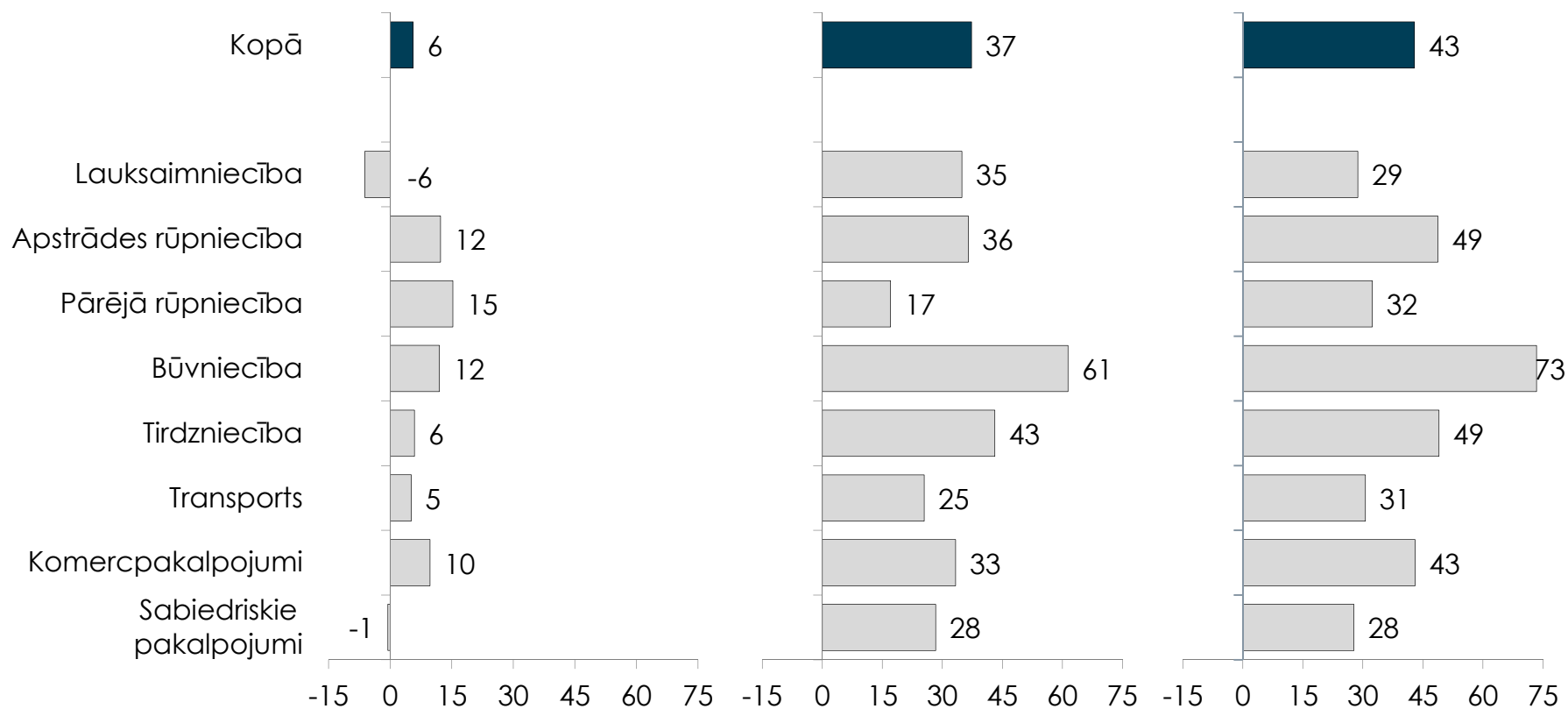

- Vidēja un ilgtermiņa izaugsmes pieņēmumi izriet no mērķiem, kas noteikti Latvijas stratēģiskajos politikas dokumentos - *Latvija 2030, NAP, Latvijas NRP „ES 2020” stratēģijas īstenošanai*

Vidējā termiņā izaugsme būs balstīta uz eksportorientēto nozaru attīstību un produktivitātes pieaugumu

2020.gads salīdzinājumā ar 2012.gadu, procentos

Nodarbinātības pieaugums + Produktivitātes pieaugums = IKP pieaugums

Galvenie izaugsmes riski un darba tirgus izaicinājumi

- ❑ Zemu ienākumu «slazds»
- ❑ Iedzīvotāju skaita/darbaspēka samazināšanās un novecošanās
- ❑ Darba tirgus disproporcijas

Zemu ienākumu «slazds»

Apstrādes rūpniecības struktūra pa tehnoloģiju līmeņiem (2012.gadā, %)

Latvija

Zviedrija, Somija, Dānija

■ Augsto tehnoloģiju nozares

■ Vidēji augsto tehnoloģiju nozares

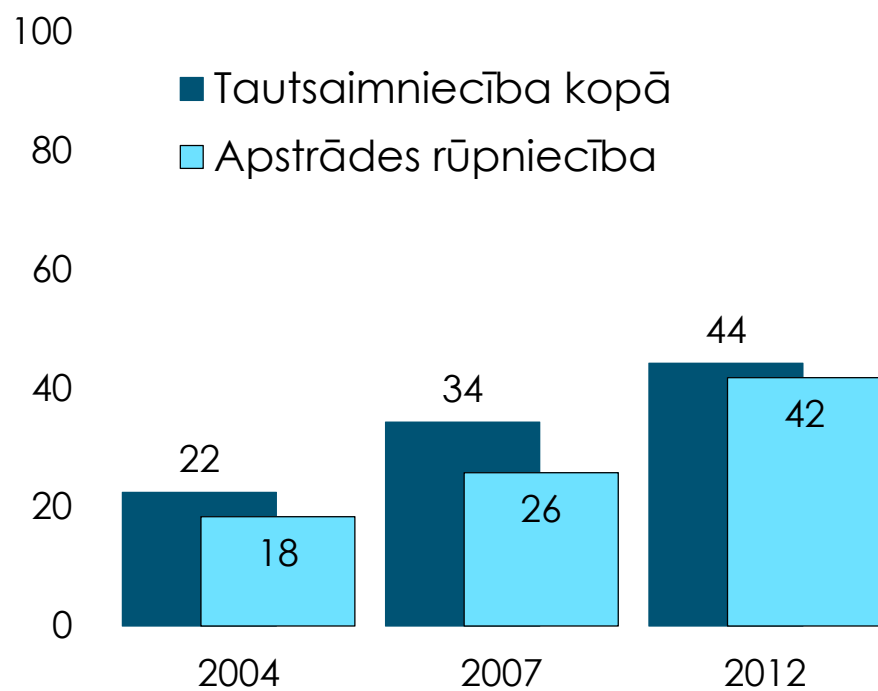
■ Vidēji zemo tehnoloģiju nozares

■ Zemo tehnoloģiju nozares

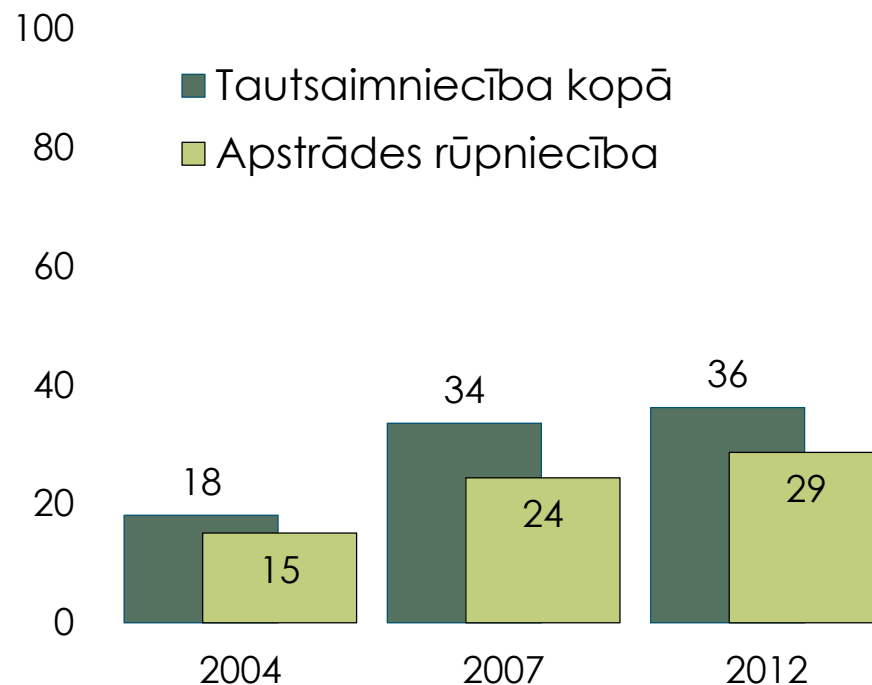
- ❑ Latvijas ekonomiskās priekšrocības galvenokārt balstās uz zemām darbaspēka izmaksām un zemo tehnoloģiju nozarēm
- ❑ Darbaspēka izmaksu pieaugums ir neizbēgams izaugsmes un atvērtā darba tirgus dēļ
- ❑ **Latvija var zaudēt konkurētspēju zemu izmaksu segmentos ātrāk nekā iegūt priekšrocības augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanā**
- ❑ **Lai izvairītos no zemu ienākumu «slazda»,** ir nepieciešamas turpmākas reformas, kas sekmētu pāreju no zemu uz vidēju un augstu tehnoloģiju nozarēm

Produktivitātes un darbaspēku izmaksu konverģence ar ES vidējo līmeni

Produktivitāte,
% no ES-28 vidējā līmeņa

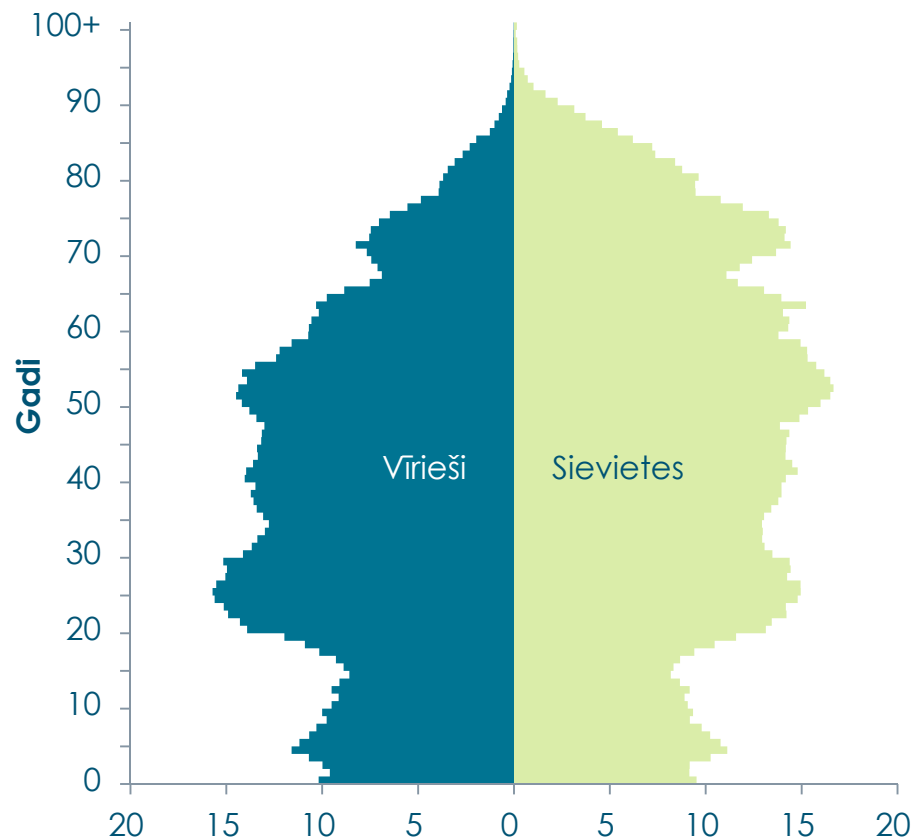
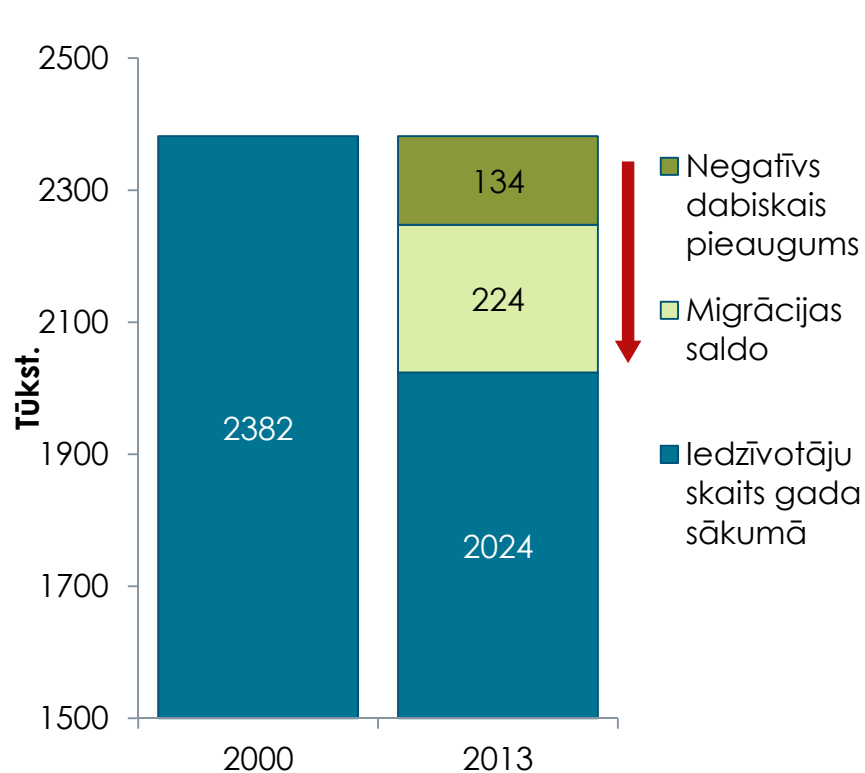

Darbaspēka izmaksas,
% no ES-28 vidējā līmeņa

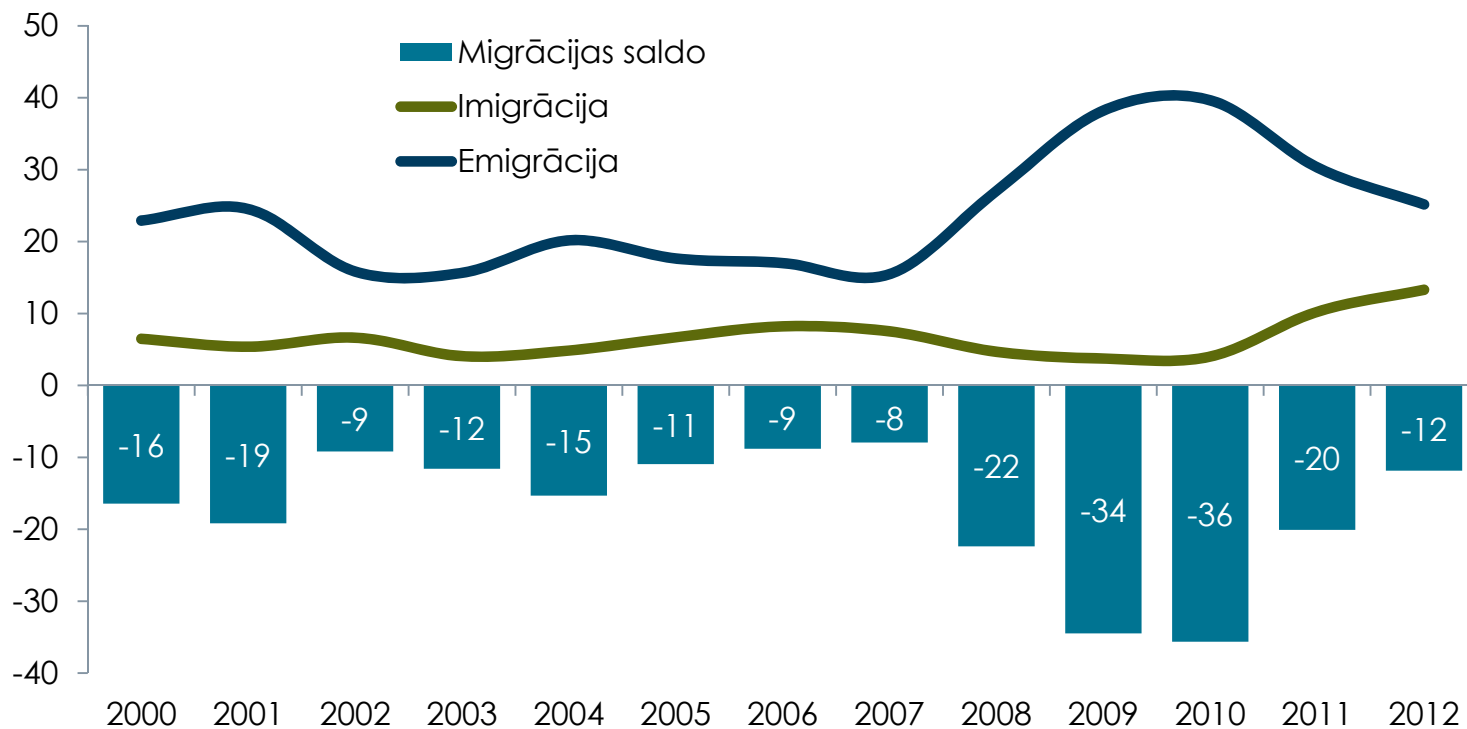
Migrācijas ietekme uz iedzīvotāju skaitu

- ❑ Iedzīvotāju skaits 2013.g. sākumā – **2023,8 tūkst.**
- ❑ Iedzīvotāju skaits kopš 2000.g samazinājies par **358 tūkst.** jeb **15%**

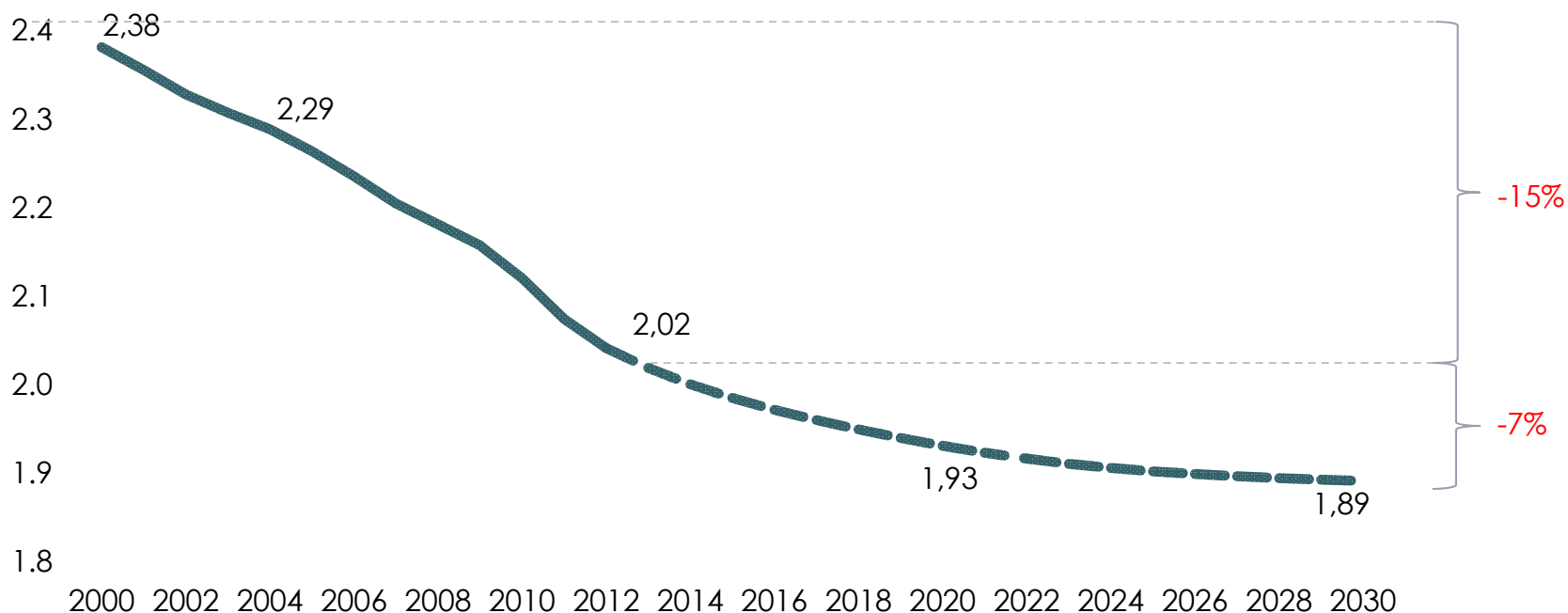
Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija samazinās

tūkstoši cilvēku

Demogrāfijas prognozes

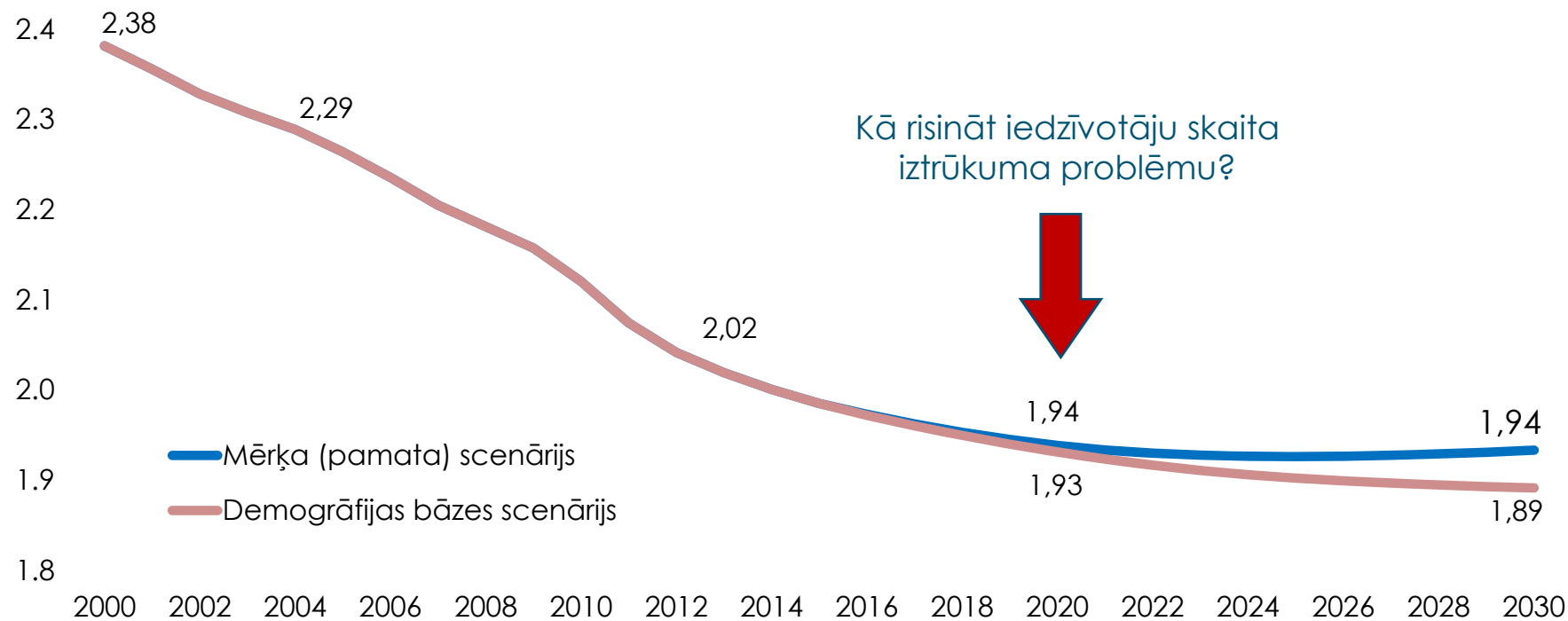
miljoni

- ❑ Iedzīvotāju skaits kopš 2000.g samazinājies par 358 tūkst. jeb 15%
- ❑ Līdz 2030. gadam iedzīvotāju skaits turpinās samazināties, turklāt iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā samazināsies straujāk nekā kopējais iedzīvotāju skaits

Demogrāfijas prognozes

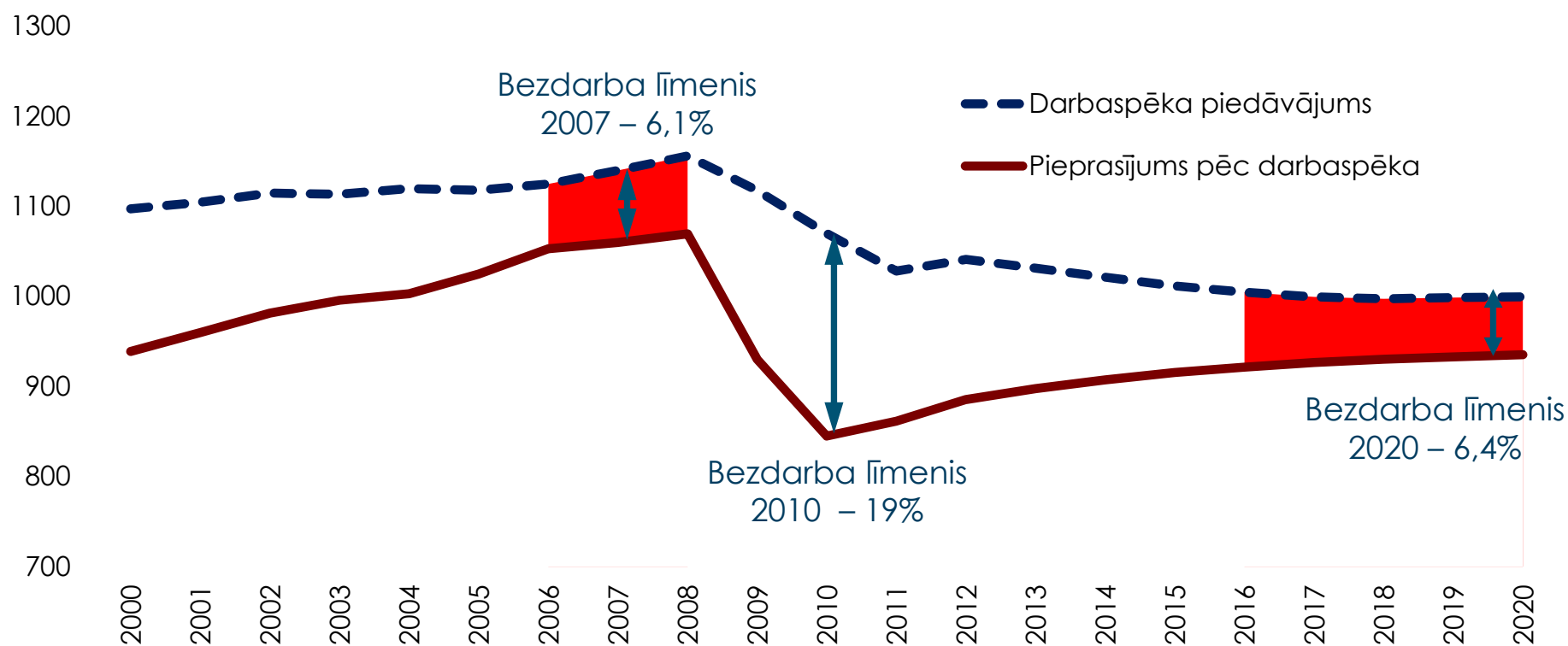
miljoni

- ❑ Demogrāfija – neatliekami pasākumi dzimstības veicināšanai – efekts ilgtermiņā
- ❑ Imigrācija un reemigrācija – efekts īstermiņā un vidējā termiņā

Darbaspēka trūkums var kļūt par izaugsmi bremzējošu faktoru

Ņemot vērā negatīvās demogrāfijas tendences, turpmākajos gados darbaspēka pieejamības jautājumi, attīstoties ekonomikai, Latvijā kļūs arvien aktuālāki

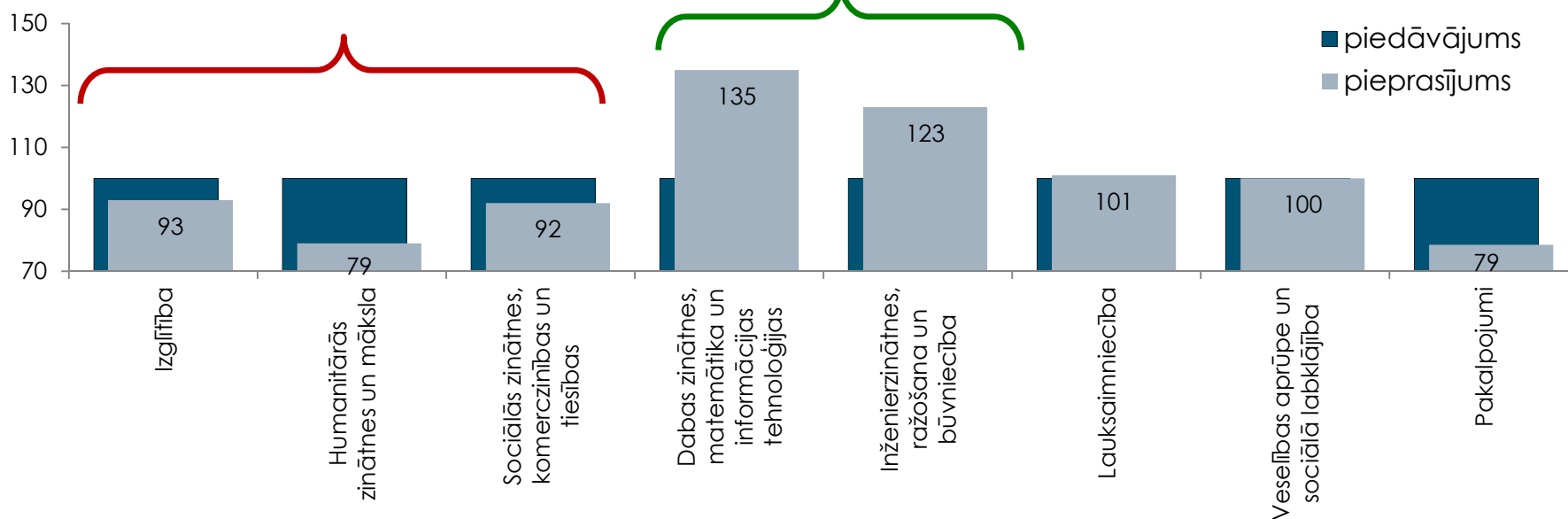

Darbaspēka pietiekamība: augstākās izglītības tematiskā grupa

Darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma attiecība 2020.gadā,
saglabājoties pašreizējai izglītības sistēmai (procentos, pieprasījums pret piedāvājumu)

Saglabājoties līdzšinējai darbaspēka
sagatavošanas struktūrai
Humanitāro un **sociālo zinātņu**
speciālistu skaits būtiski pārsniegs
pieprasījumu

Pieprasījums pēc **Inženierzinātņu** un
informācijas un komunikācijas tehnoloģiju
speciālistiem ievērojami pārsniegs
piedāvājumu. Pārāk maz jauniešu studē
ražošanas tehnoloģijas, matemātiku

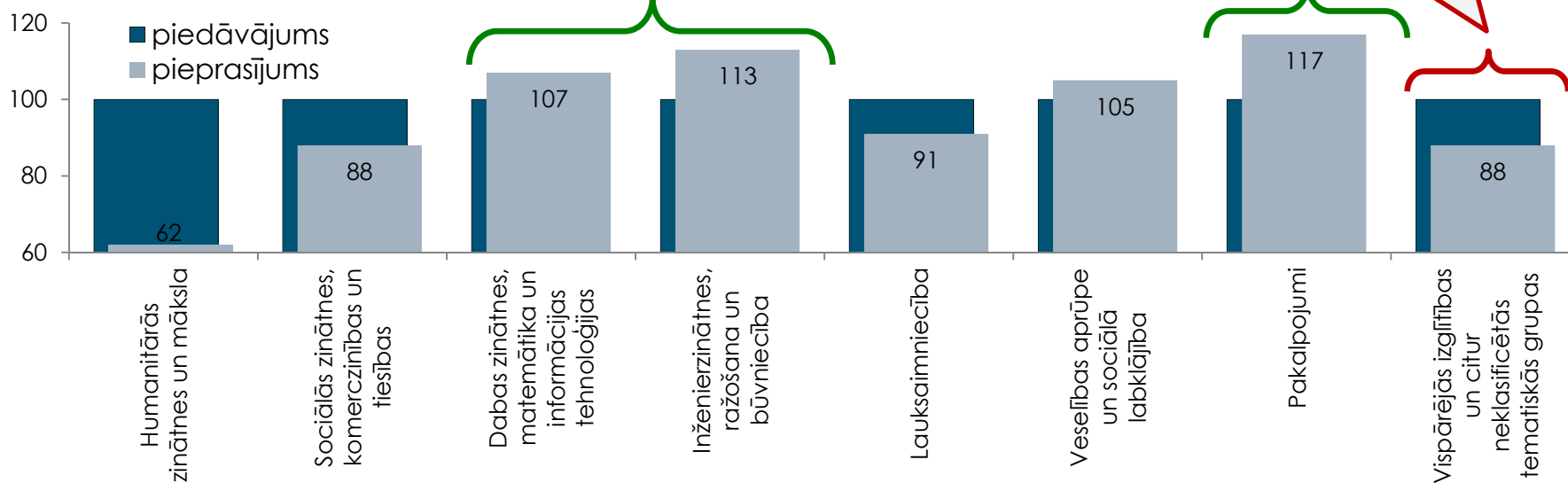

Darbaspēka pietiekamība: vidējās izglītības tematiskā grupa

Darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma attiecība 2020.gadā,
saglabājoties pašreizējai izglītības sistēmai (procentos, pieprasījums pret piedāvājumu)

Lai apmierinātu pieprasījumu jāpalielina piedāvājums
metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu
speciālistu sagatavošanā, rūpniecisko iekārtu un mašīnu
operatori sagatavošanā, atsevišķu pakalpojumu nozaru
speciālistu sagatavošanā – informācijas apstrādē,
viesnīcu, restorānu un tūrisma jomā, u.c.

Liels jauniešu īpatsvars, kas pēc
vispārējās vidējās izglītības apgaves
neturpina mācības – **jaunieši nonāk**
darba tirgū bez konkrētas
specialitātes un prasmēm

Galvenie secinājumi

- ❑ **Jāveicina pāreju no zemas uz vidēju un augstu tehnoloģiju nozarēm – jāievieš Nacionālā industriālā politika**
- ❑ **Jārisina darbaspēka trūkuma / novecošanās problēma.** Risinājumi: demogrāfija – ilgtermiņā; imigrācija, reemigrācija – vidējā termiņā
- ❑ **Jāmazina darba tirgus disproporcijas:**
 - **mūžizglītībā** – pilnveidot pieaugošo tālākizglītības sistēmu, palielināt tās kapacitāti
 - **vidējā vispārējā un pamatizglītībā** – stiprināt zināšanas eksaktos un dabas zinību priekšmetos
 - **vidējā profesionālā izglītībā** – paaugstināt profesionālās izglītības pievilcību, kapacitāti un kvalitāti
 - **augstākajā izglītībā** – turpināt budžeta vietu pārdali atbilstoši darba tirgus vajadzībām, attīstīt profesionālās augstākās izglītības 1.līmeņa (koledžu) piedāvājumu
- ❑ **Jāievieš darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēma**

Paldies!

Ekonomikas ministrija

Adrese: Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519

Tālrunis: 67013100

Fakss: 67280882

E-pasts: pasts@em.gov.lv

Mājas lapa: www.em.gov.lv

Twitter: @EM_gov_lv, @siltinam

Youtube: <http://www.youtube.com/ekonomikasministrija>

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
MINISTRY OF ECONOMICS OF THE REPUBLIC OF LATVIA